

Czynniki rozwoju regionalnego Polski

Grzegorz Gorzelak

Uniwersytet Warszawski

**12 Konferencja „Miasta w Internecie”
Zakopane 25-27 czerwca 2008 r.**

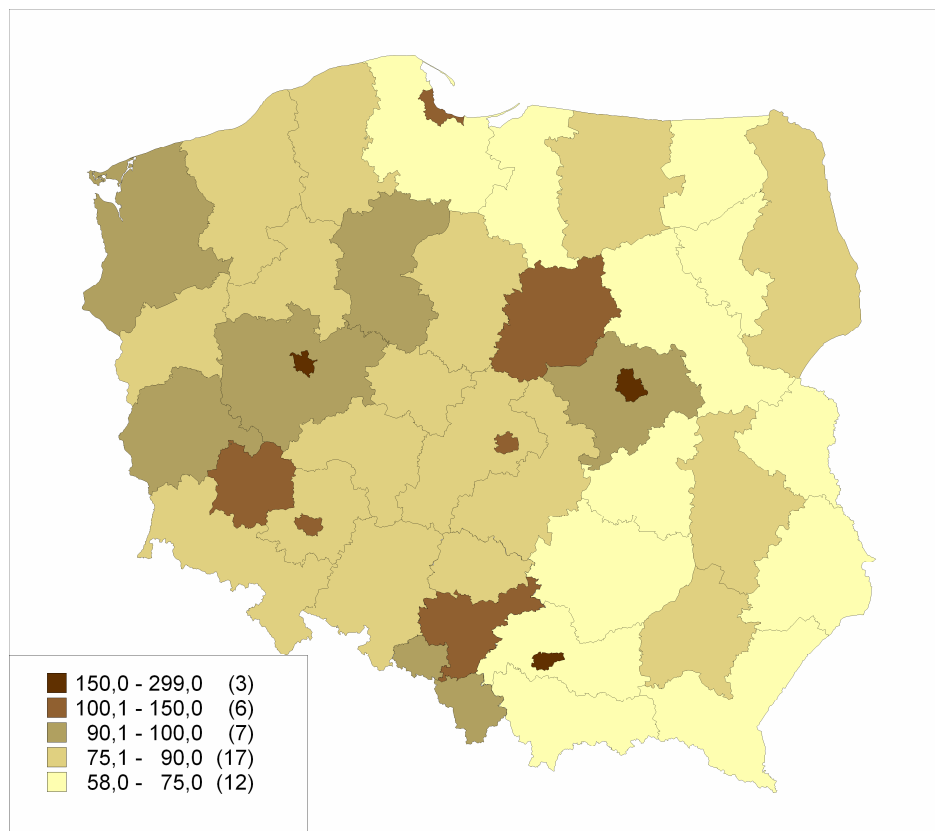
Co powiem?

- Zróżnicowania regionalne
- Rola miast w rozwoju
- Czynniki endo- i egzogenne w rozwoju
- Kierunki polityki regionalnej

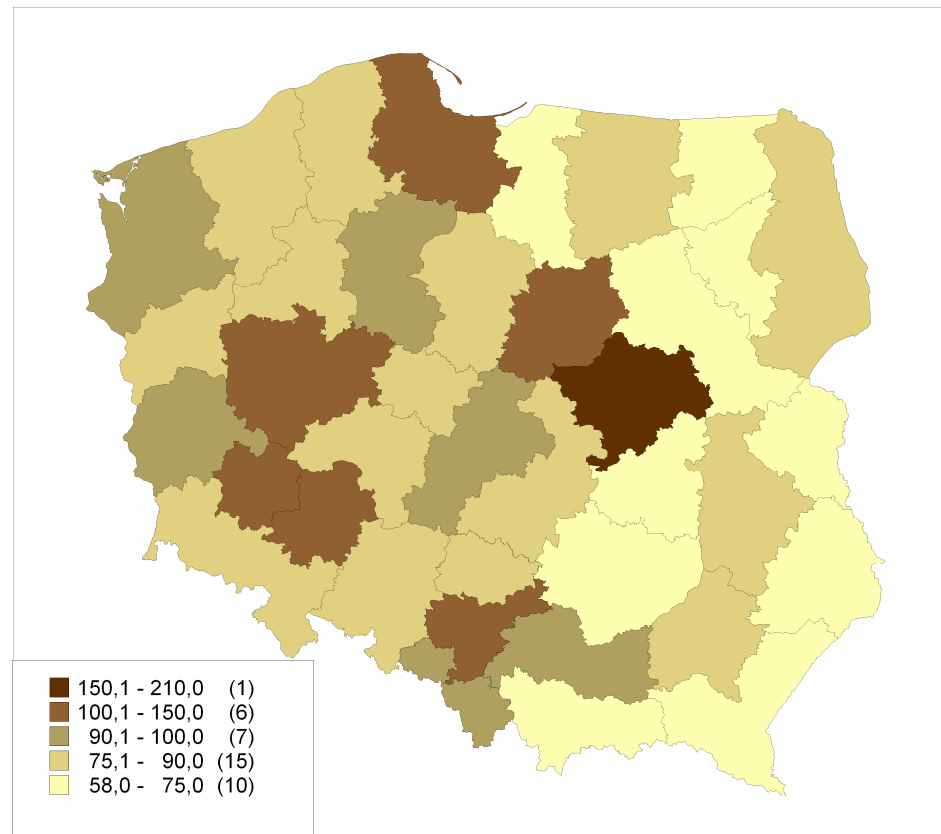
Zróżnicowania regionalne

- Polska jest krajem regionalnie zróżnicowanym, ale w granicach „europejskiej przyzwoitości”:
 - w skali województw 2,2:1
 - w skali NUTS3: 5:1
 - w skali NUTS3 z włączonymi miastami: 3:1
- Zróżnicowania rosną, co jest powszechnym zjawiskiem, szczególnie w krajach EŚ-W

PKB na mieszkańca, 2005 r., Polska = 100

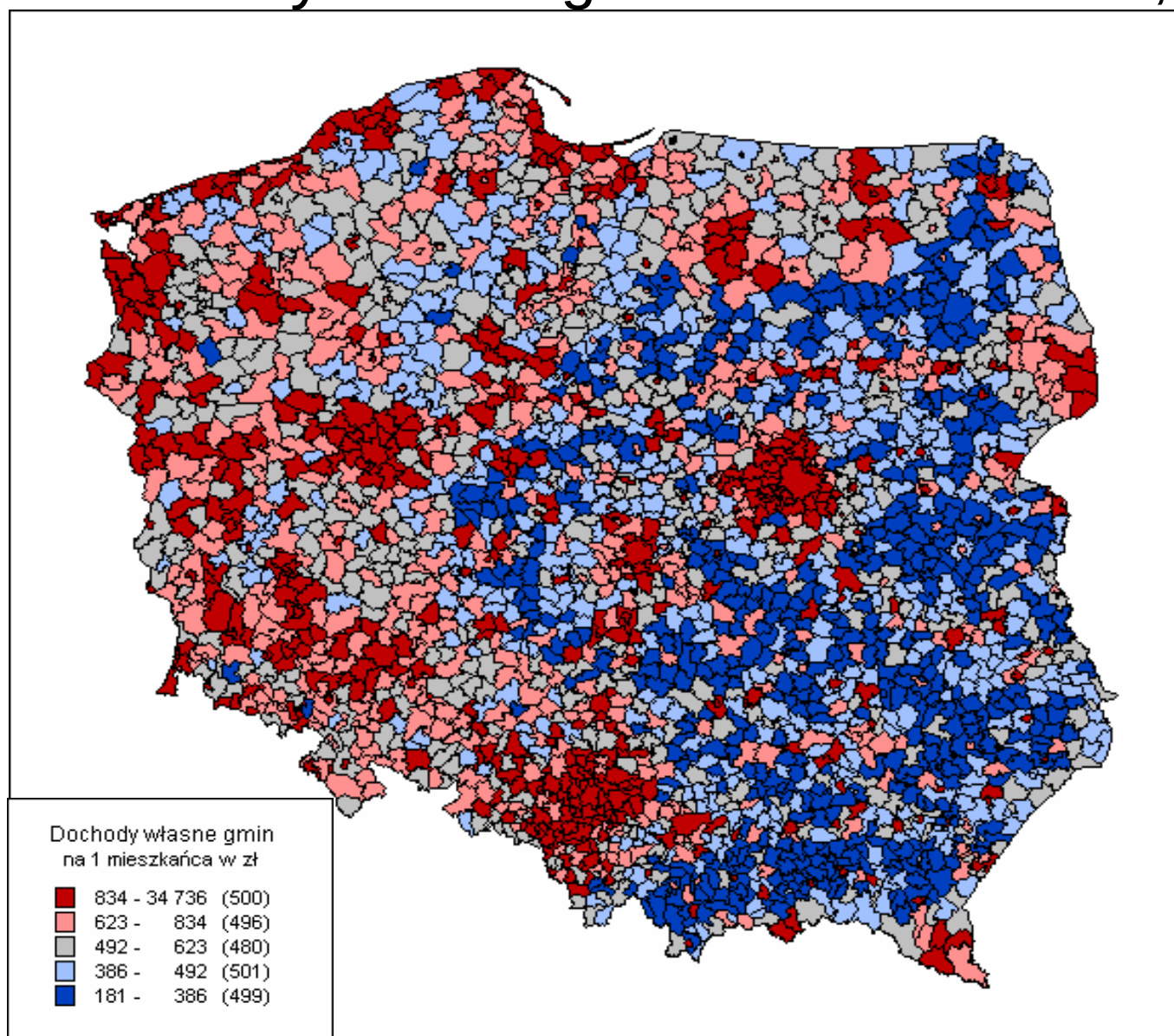

45 NUTS 3

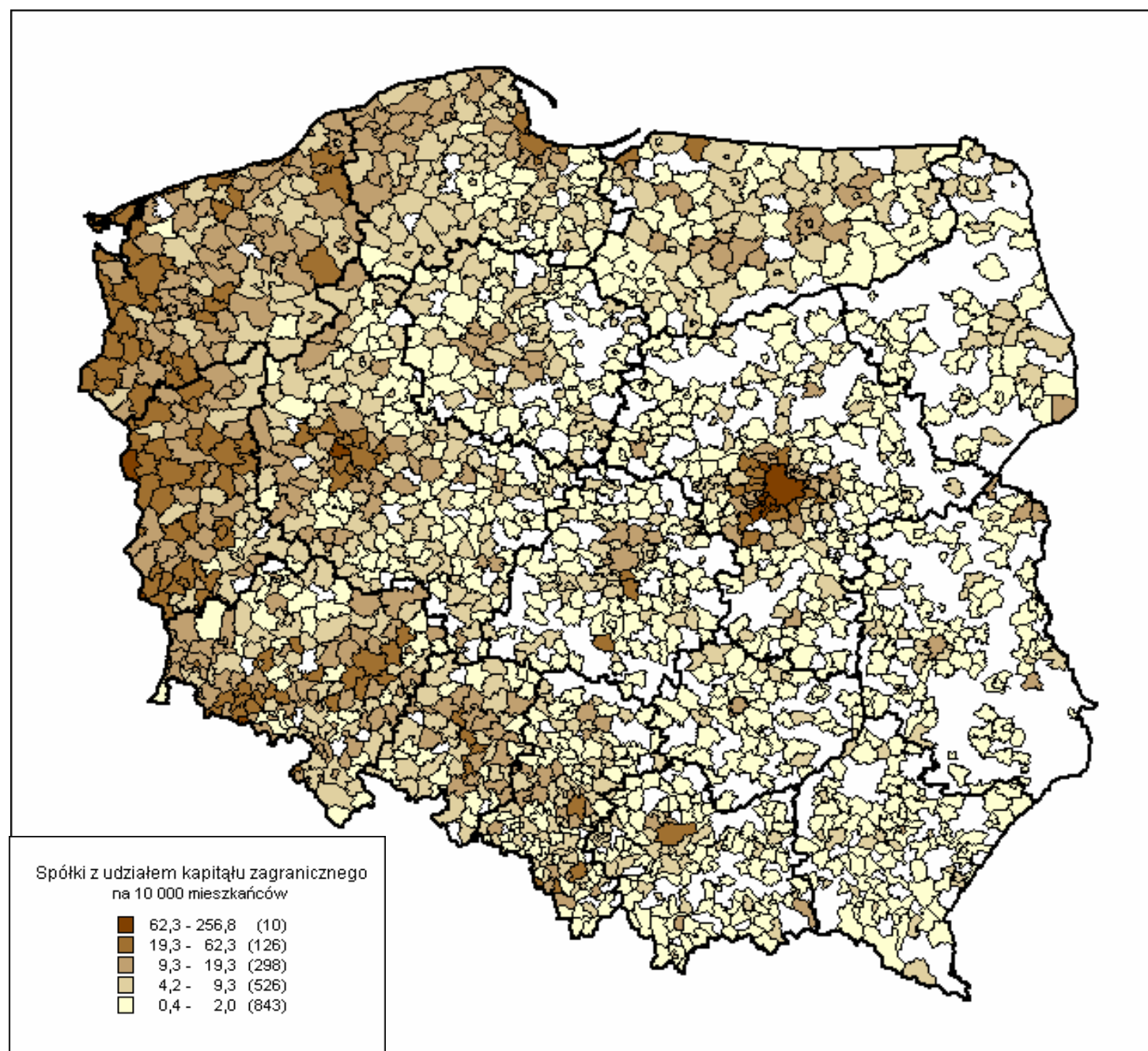

NUTS 3 z włączonymi miastami

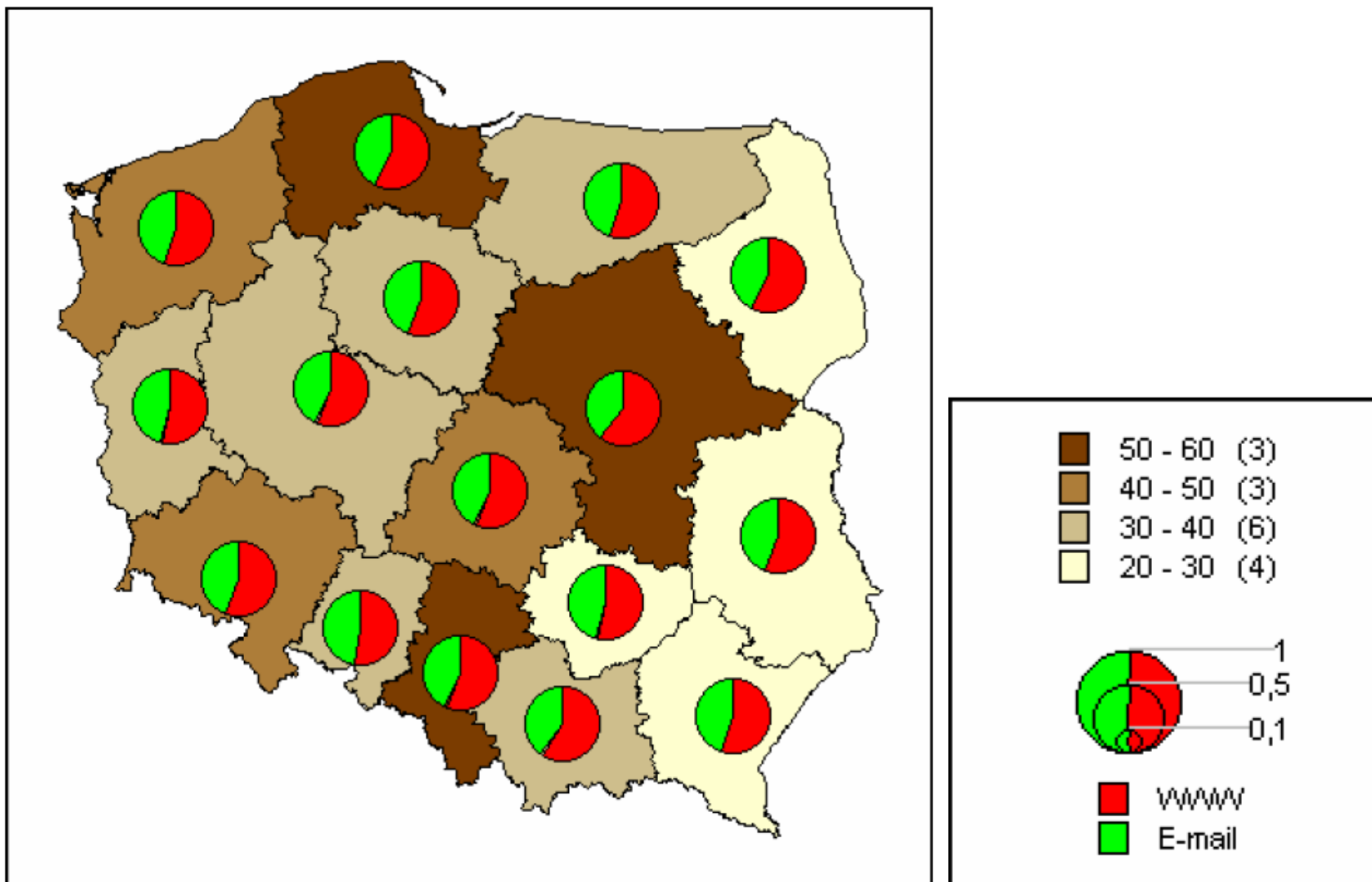
Dochody własne gmin na mieszkańca, 2004 r.

Firmy z kapitałem zagranicznym, 2004

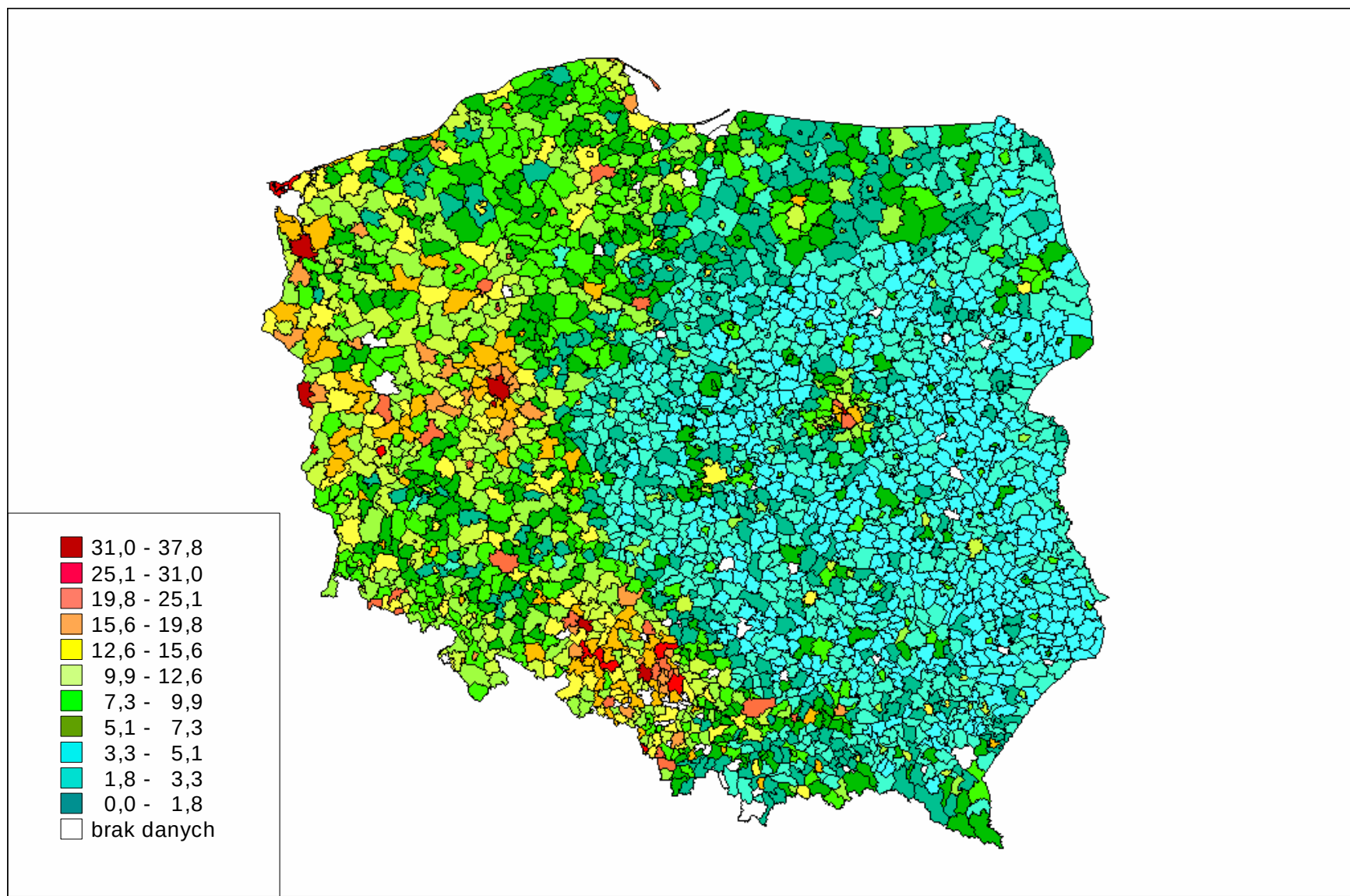
Internet w polskich firmach

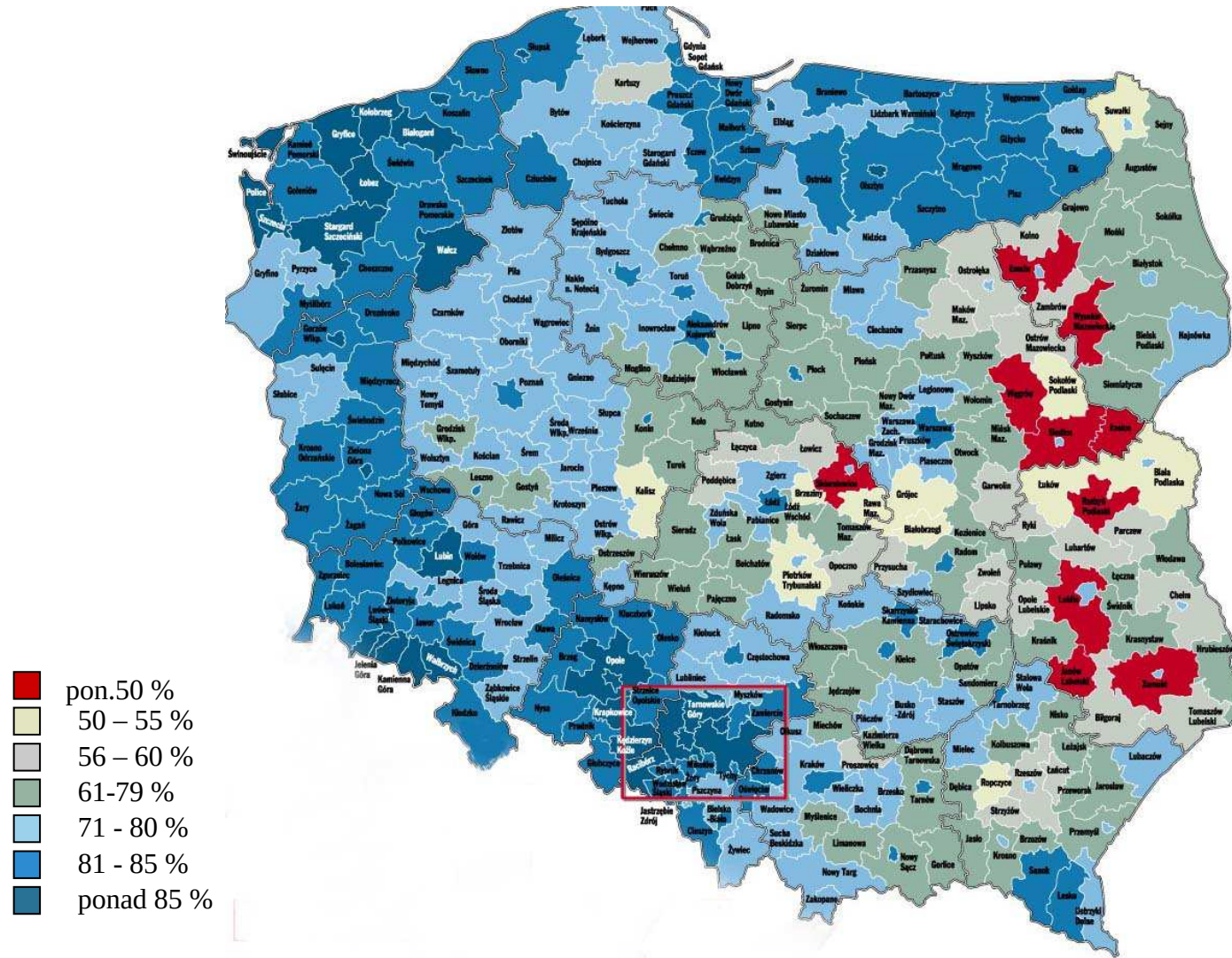
Odsetek firm podających na „żółtych stronach” swój adres mailowy i adres strony www.

Źródło: *ESPON 1.2.3. Final Report - Appendix II g: Regional case study – Poland*
Podlaskie, EUROREG, 2006

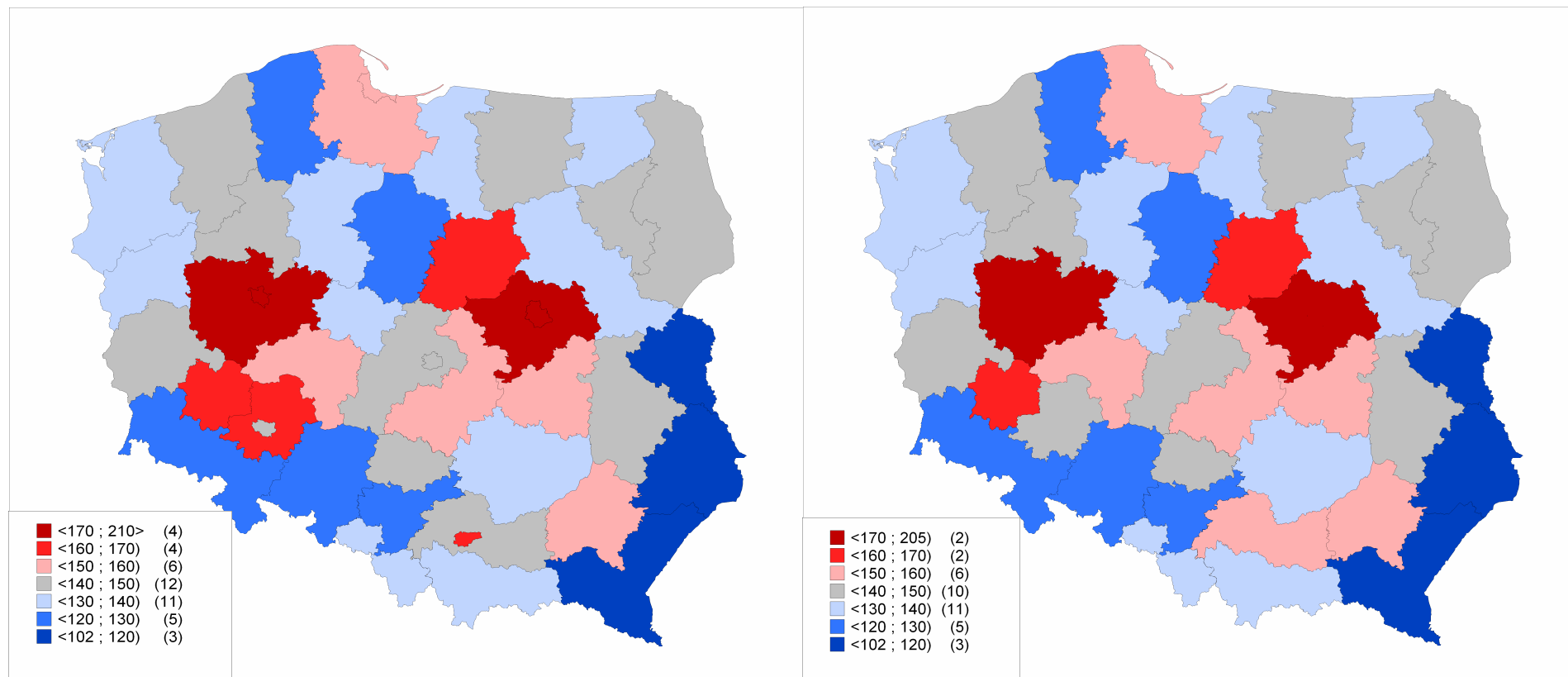
Odsetek głosów oddanych na T.Mazowieckiego w I turze wyborów prezydenckich w 1990 r.

Referendum europejskie, 7-8 czerwca 2003

Dynamika PKB w NUTS 3, 1995-2005 r., ceny stałe, 1995=100

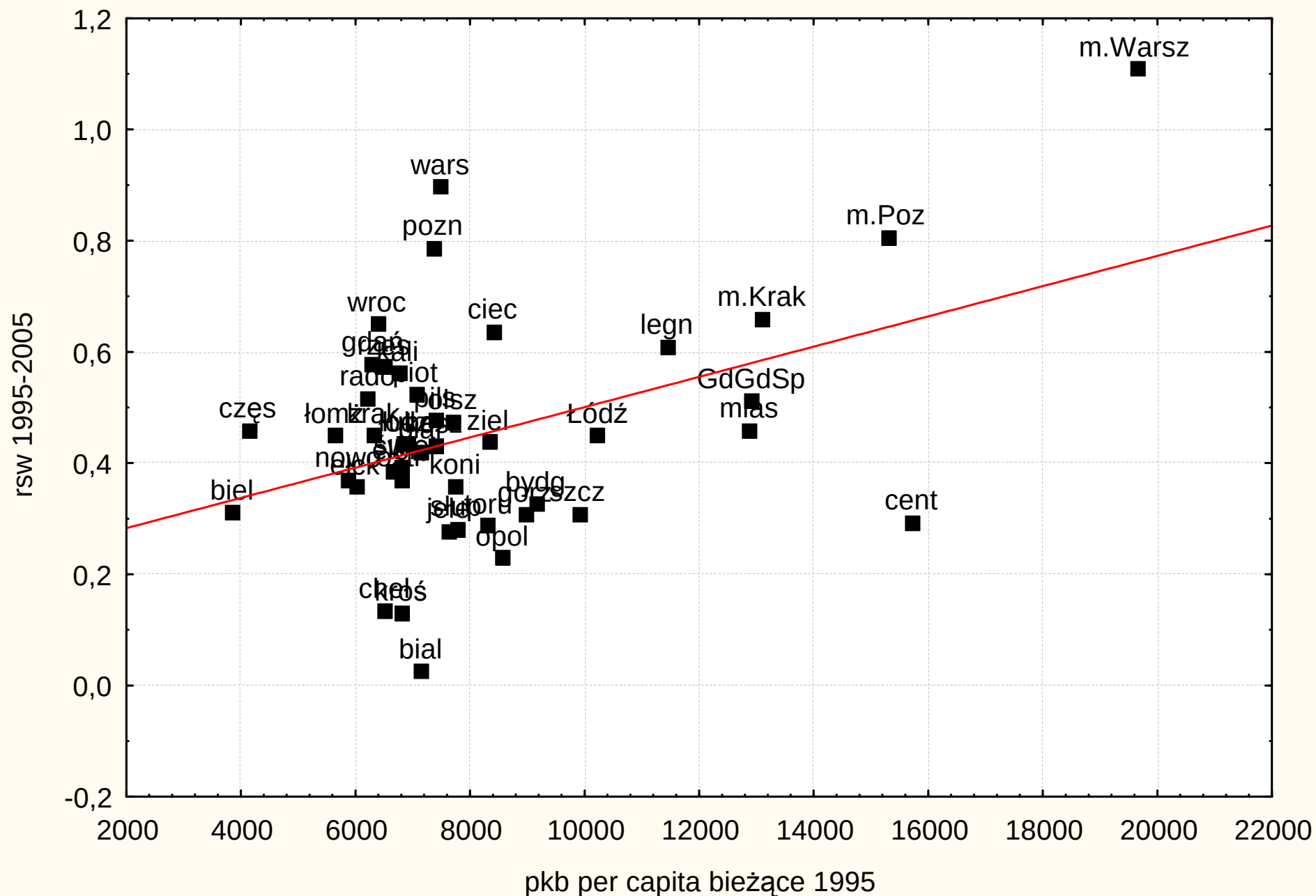

45 NUTS 3

NUTS 3 z włączonymi miastami

Wykres rozrzutu (Arkusz1 w Importowany z D:\Projekty\grant kbn kapitał ludzki\dlagg.xls 52v*45c)

$$\text{rsw } 1995-2005 = 0,2286 + 2,7207E-5 * x$$

„Stary” wymiar zróżnicowań regionalnych

- 1. Wschód – Zachód**, historycznie zdeterminowane różnice strukturalne (nawet od średniowiecza – pogłębione i zmodyfikowane zaborami)

Bardzo stabilny.

Nowy wymiar różnicowań regionalnych

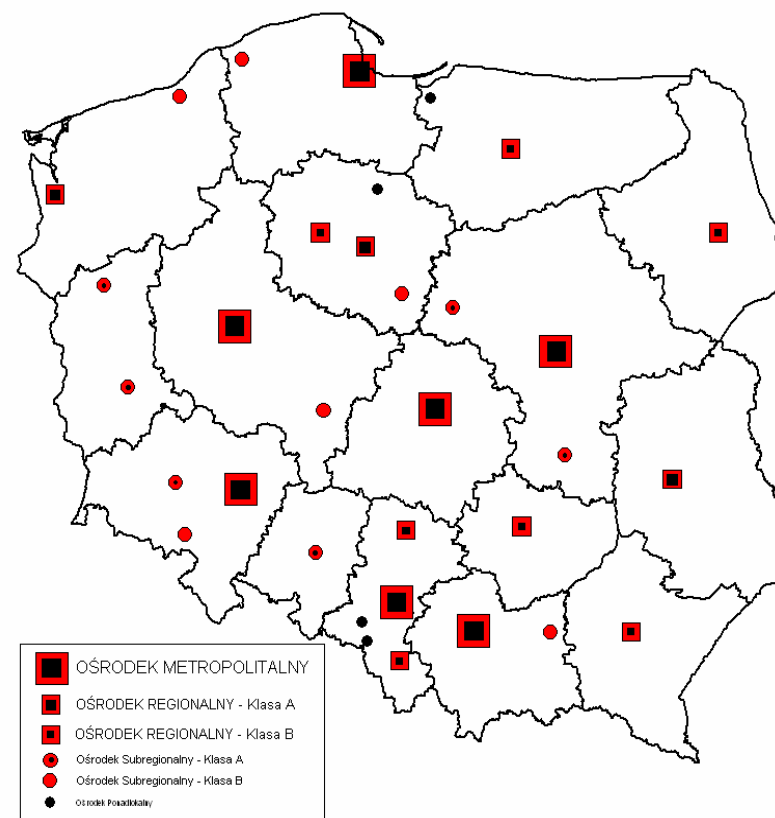
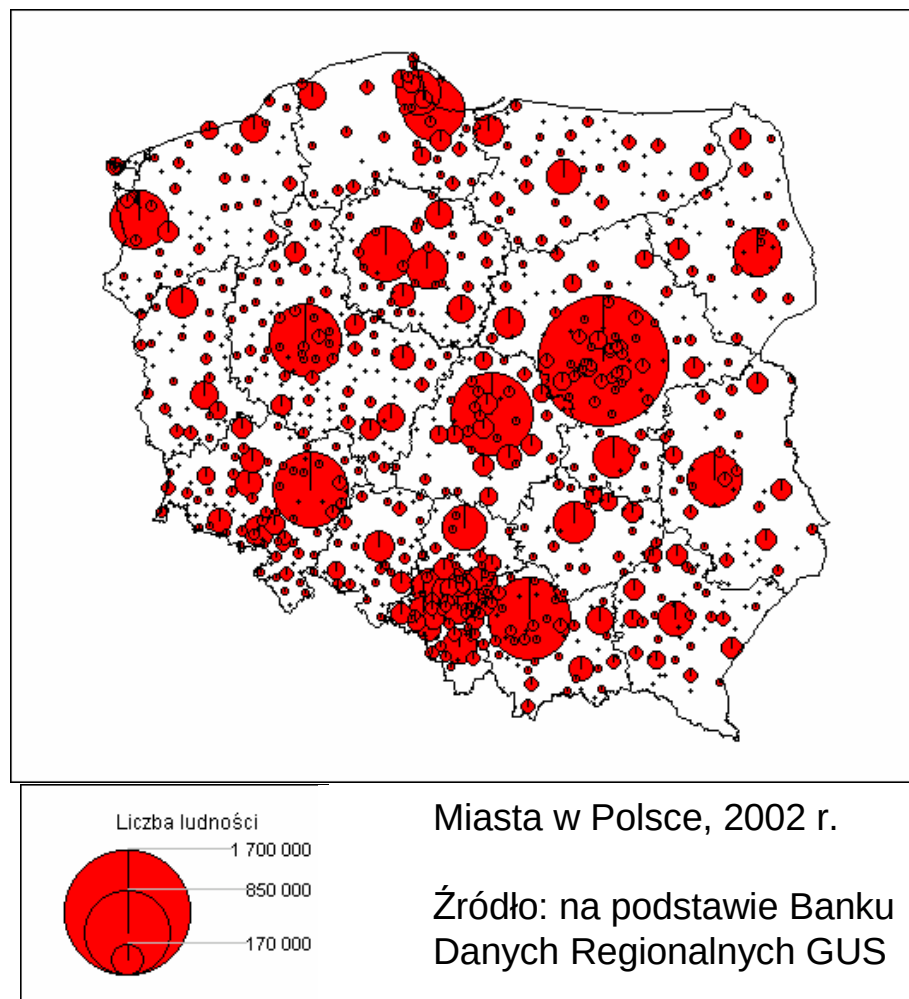
Metropolie – obszary pozametropolitalne, zastępuje podział miasto-wieś

- **dezindustrializacja w wielkich miastach – ale szybki rozwój nowoczesnego sektora przemysłowego**
- **dezindustrializacja w pozametropolitalnych regionach przemysłowych – w niewielkim stopniu przemysł został zastąpiony nową działalnością**
- **wolniejsze zmiany strukturalne w peryferyjnych obszarach wiejskich**
- **polaryzacja** będzie w dalszym ciągu zachodzić, co jest związane z umacniającą się rolą (wielkich) miast w rozwoju

Rola miast

- Miasto zawsze było ośrodkiem rozwoju, postępu technologicznego, tworzenia wzorców kulturowych i stylów życia.
- Miasto powstało w wyniku pojawienia się osiadłego rolnictwa i wytworzenia nadwyżek żywności. Jest rezultatem – i twórcą – społecznego podziału pracy.
- Od miasta – ośrodka handlowego, przez miasto – producenta do miasta – węzła globalnej sieci.

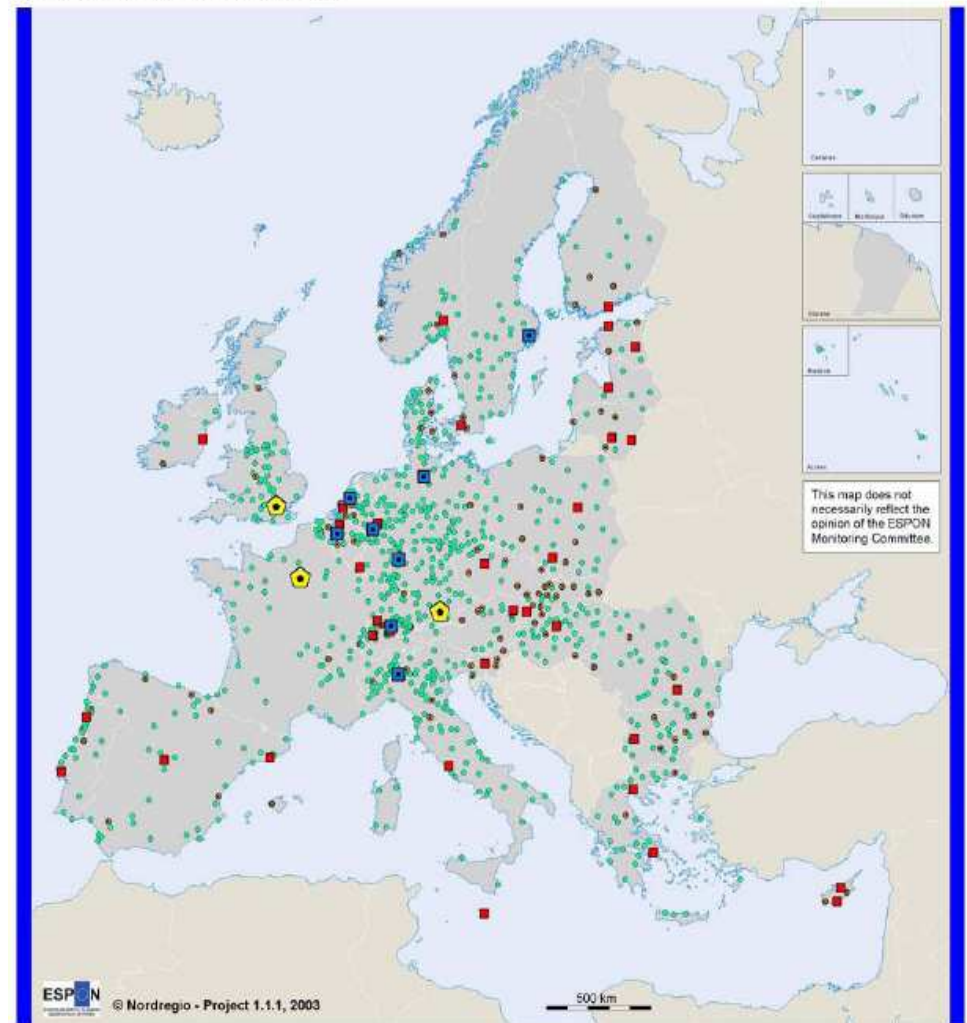
Miasta i ośrodki metropolitalne

Metropolie

- Metropolie rządzą światem.
- Są ośrodkami decyzji, innowacji, kultury (nowa, rosnąca dziedzina gospodarki), turystyki.
- Odrywają się od swojego zaplecza regionalnego (może im dać jedynie zasilenia niskiej jakości)
- Funkcjonują w światowej sieci metropolitalnej (z której uzyskują zasilenia wysokiej jakości).
- Skupiają „klasę światową” („metropolitalną”)

Business decision-making centre

Location of headquarters of the top 500 companies in turnover 2001

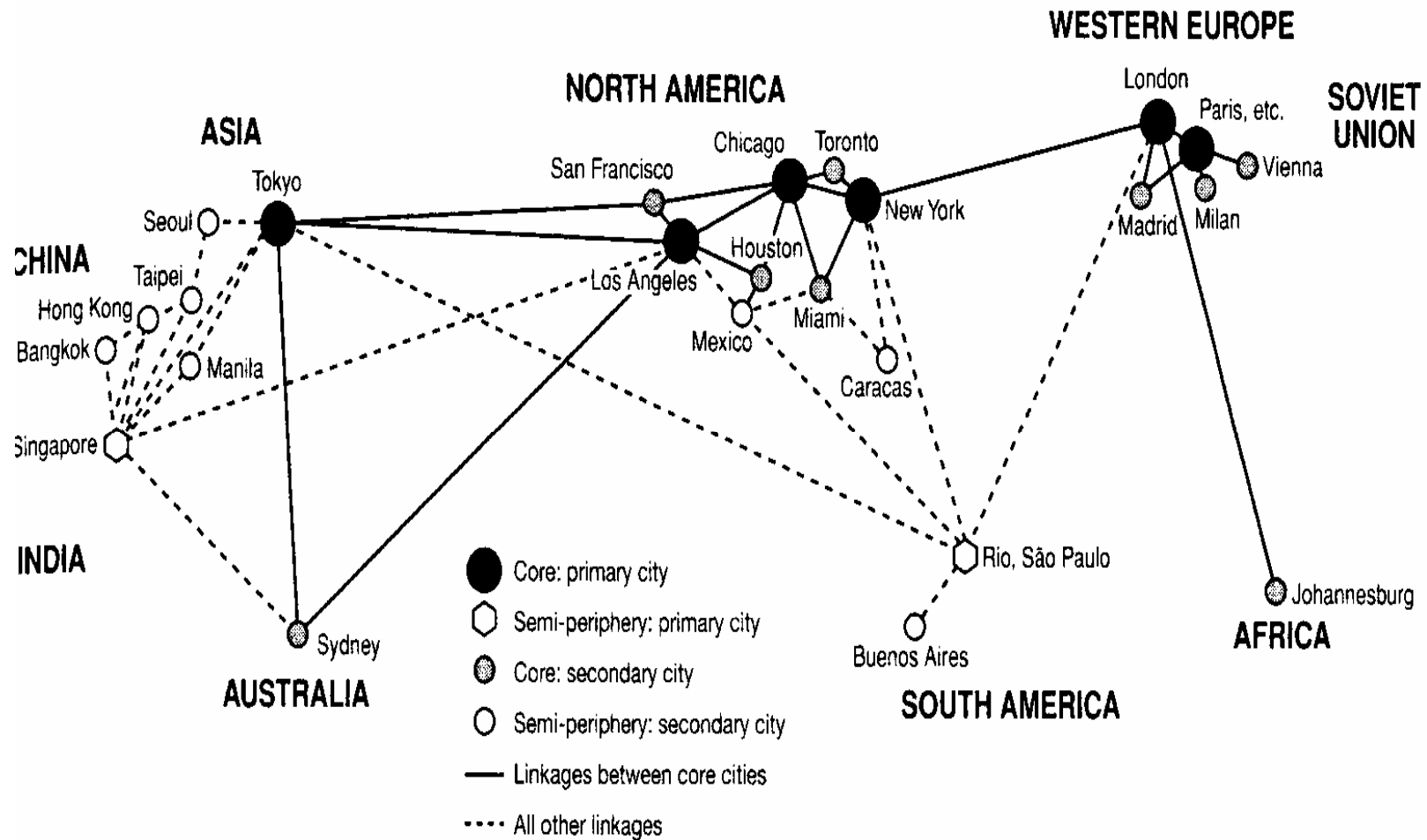
- ★ Global decision-making centre
(>5% of top 1500 companies in Europe)
- European decision-making centre
(2-5% of top 1500 companies in Europe)
- National decision-making centre
(>10% of top 500 companies in country, less than 2% of top 1500 companies in Europe)
- Regional decision-making centre
(2-10% of top 500 companies in country)
- Local decision-making centre
(<2% of top 500 companies in country)

Geographical Base: Eurostat GISCO

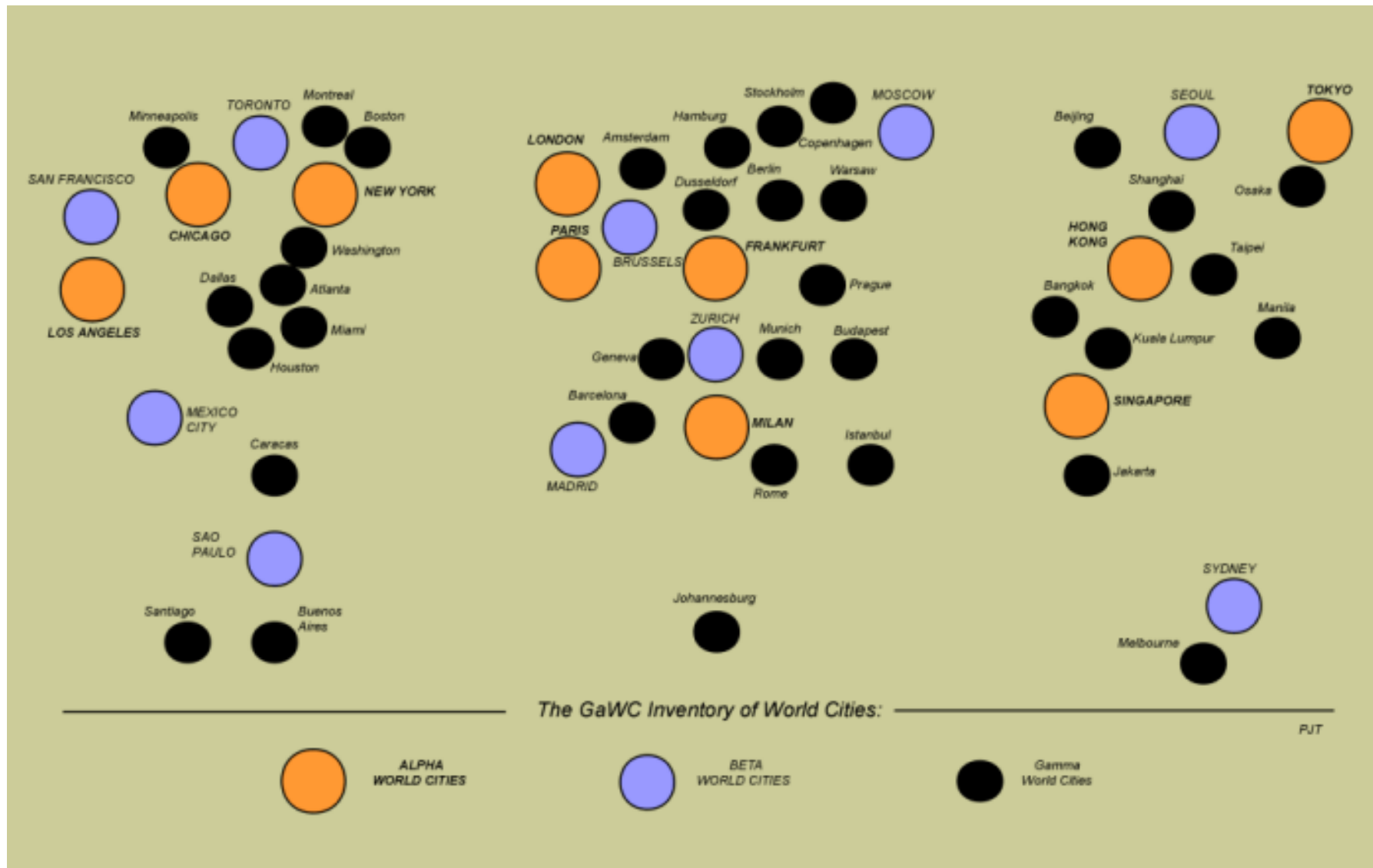
Origin of data: Ratings published by National financial magazines, Euroconfidential Belgium

Source: Nordregio

System miast światowych J.Friedmana, 1986

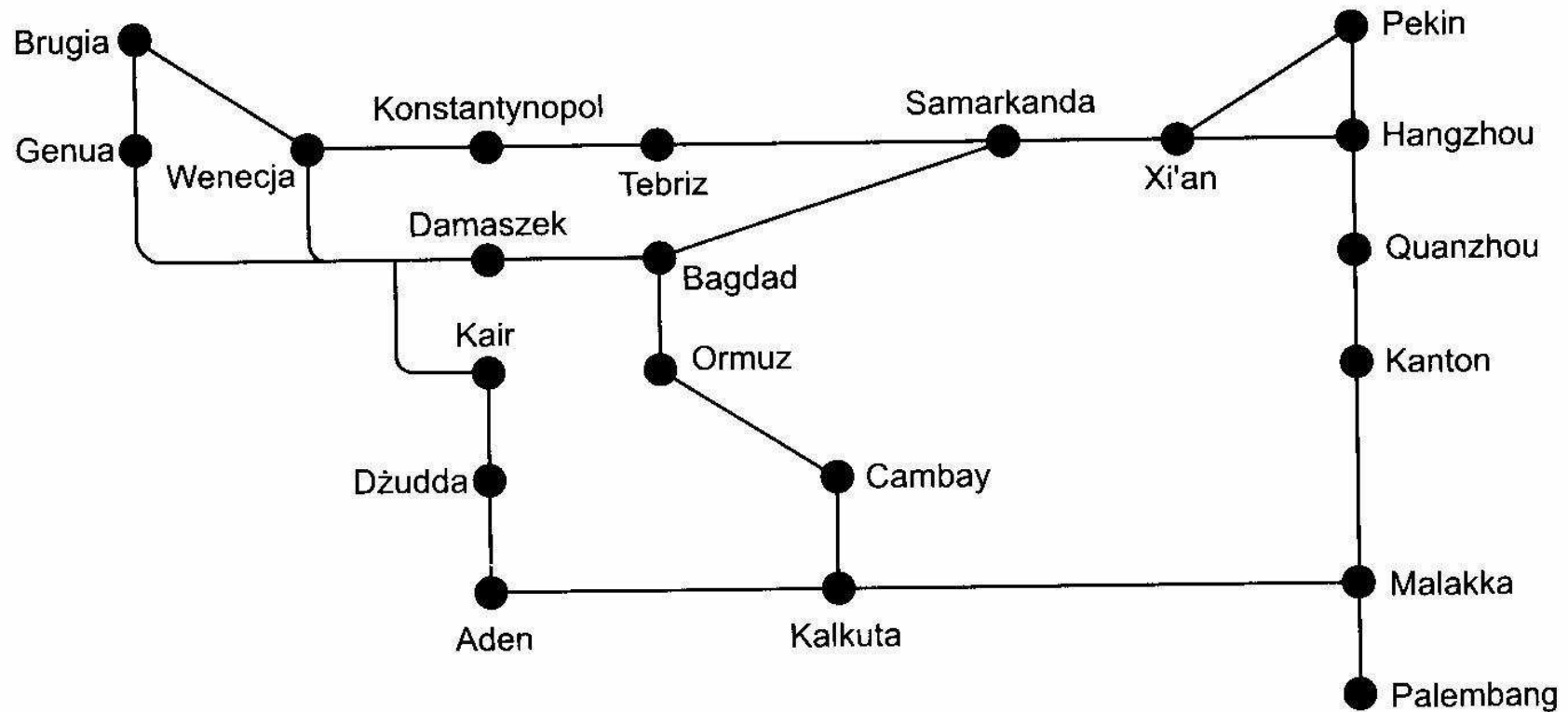

Światowa sieć metropolitalna wg GaWC, 21 w.

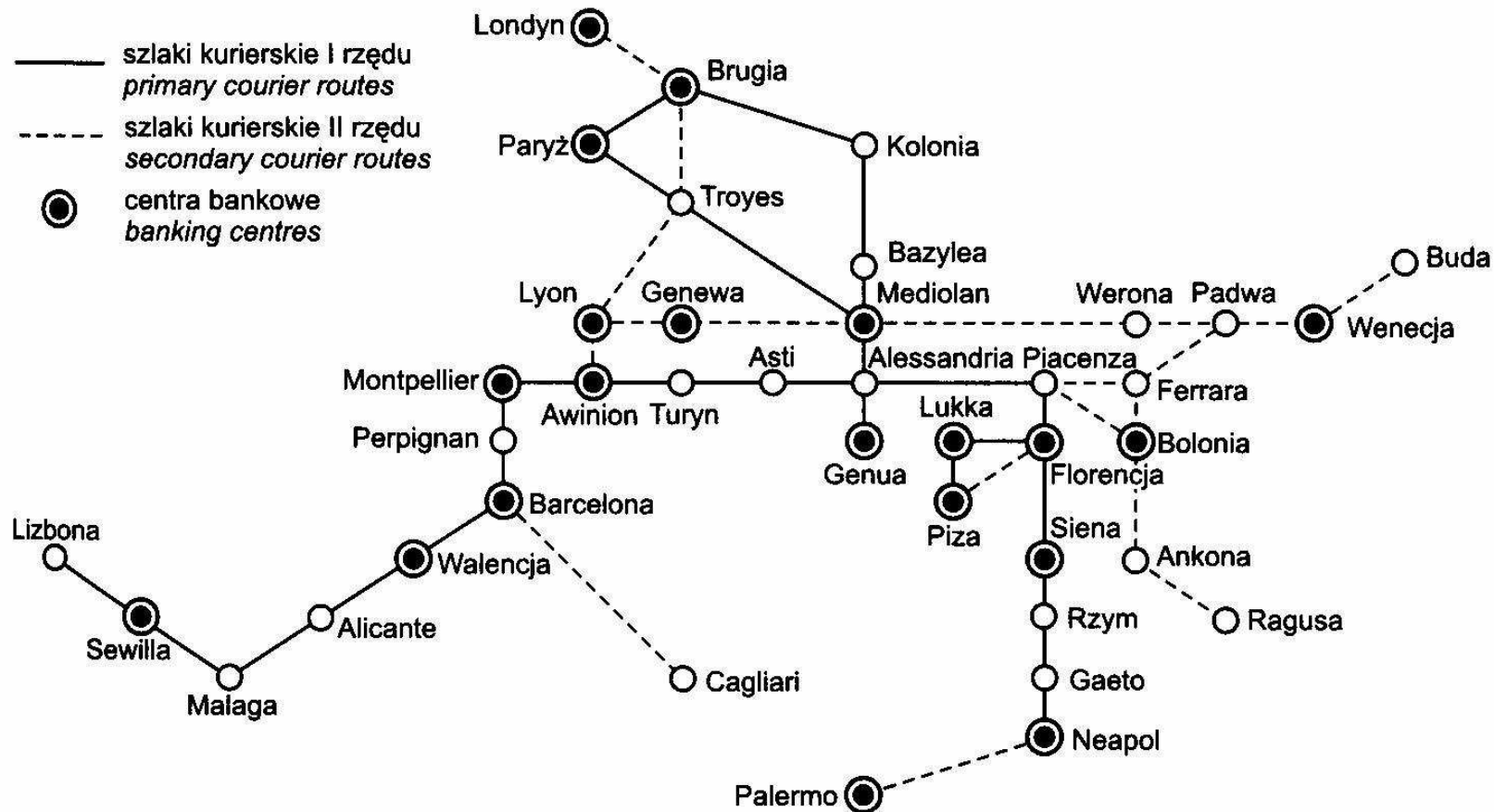

Źródło: GAWC, <http://www.lboro.ac.uk/gawc/citymap.html>

Światowa sieć miast, XIII w.

Europejska sieć miast , XV w.

Czynniki rozwoju

- Kluczowe pytanie: od czego zależy rozwój?
- Nie ma jednej odpowiedzi. Ale – są pewne prawidłowości.
- Pierwszy impuls – dany przez Naturę i/lub przypadek.
- Kontynuacja rozwoju – aż do zmiany czynników zewnętrznych (odsunęło się morze - Rawenna; wydobyto kopaliny – Wałbrzych; zamarł popyt – Tarnobrzeg; kto inny wygrał konkurencję – stare okręgi przemysłowe; zmieniły się preferencje lokalizacyjne – od „pasa mrozu” do „pasa słońca”; itd.)
- „*Path dependency*” – a zdolność do reagowania na impulsy zewnętrzne (na negatywne, szczególnie zaś na pozytywne).

Czynniki rozwoju miast

- 3 T Richarda Floridy:
 - **technologia**: koncentracja sfery B+R prowadząca do innowacyjnej gospodarki;
 - **talent**: skupienie ludzi twórczych, aktywnych w różnych dziedzinach życia gospodarczego i społecznego;
 - **tolerancja**: permissywny klimat społeczny, wymagany przez „klasę twórczą”.
- Także bardziej „standardowe”: dobre skomunikowanie (transport +tele-kom), dobre warunki życia (kryteria lokalizacyjne „żony menadżera”), sprawna władza lokalna (lider – elita – przedsiębiorcy – instytucje).

Komunikacja teleinformatyczna

PAN EUROPEAN FIBEROPTIC NETWORK ROUTES PLANNED OR IN PLACE

Polska – poza siecią europejską!

Endo- czy egzo-?

- Czynniki egzogenne są ważne – ale same nic nie działają.
- To od uwarunkowań wewnętrznych zależy ich wykorzystanie!
- Wiele historycznych dowodów na to, że korzystne czynniki zewnętrzne mogą okazać się szkodliwe (D.S.Landes: „*Hiszpania stała się tak biedna, ponieważ była za bogata*”; także Polska po 16 w.).
- Skutki wykorzystania tak błogosławionych Funduszy Strukturalnych mogą być różne – niekoniecznie jednoznacznie korzystne.
- A ostateczne efekty zależą od nas samych.

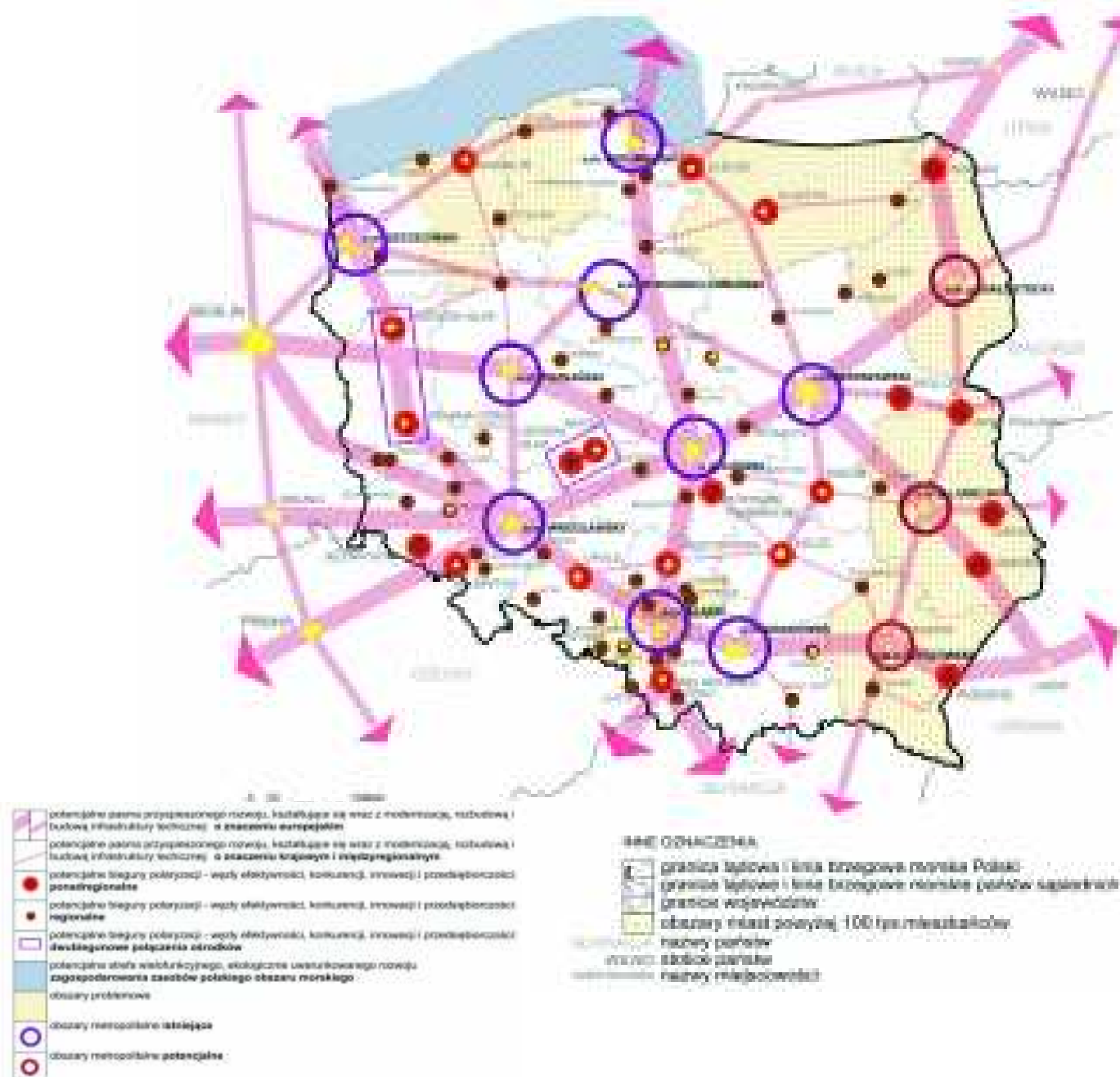
Cele i zasady polskiej polityki regionalnej (1)

- Polska polityka regionalna powinna wpływać na **politykę Spójności** UE. Szansą – definiowanie „spójności terytorialnej”
- Polityka regionalna jest częścią **polityki rozwoju** i powinna przyczyniać się do utrzymania wysokiego **tempa wzrostu**, pogłębiania zmian **strukturalnych** i zwiększania **konkurencyjności** Polski.
- Polityka regionalna, wraz z polityką przestrzenną, powinny być oparte na doktrynie **koncentracji i dyfuzji**.
- Oznacza to, że nie należy przeciwstawiać się nieuniknionym procesom **metropolizacji**, a należy je wspierać i wykorzystać dla przyspieszenia rozwoju całego kraju.

Cele i zasady polskiej polityki regionalnej (2)

- Należy także ułatwiać **rozprzestrzenianie** rozwoju z układów metropolitalnych do ich regionów i przeciwdziałać wymywaniu zasobów przez najsilniejsze ośrodki.
- Obszary, które są zbyt słabe i/lub zbyt odległe powinny uzyskać **dodatkowe wsparcie** (choć nie należy liczyć na ich nagle przyspieszenie)
- Pomoc dla obszarów słabo rozwiniętych powinna być kierowana głównie do **obiecujących** układów lokalnych, do **dynamicznych** sektorów, na na **edukację i infrastrukturę**.

Dynamiczne równoważenie rozwoju - synteza

Dziękuję za uwagę